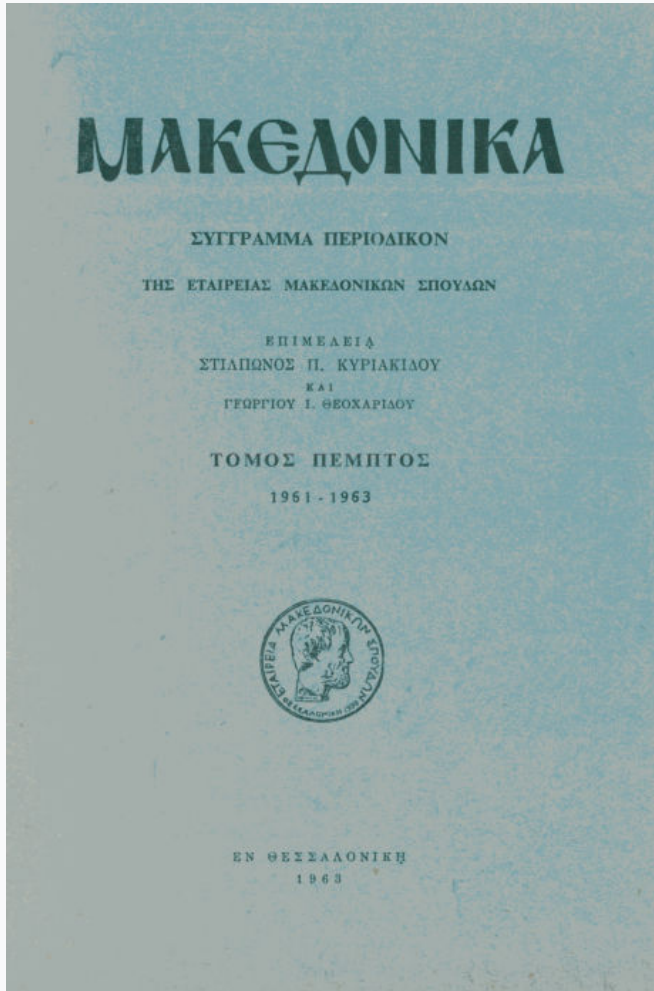

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Μιλτιάδου Ι. Παπαϊωάννου, Ο Θεόδωρος Ζιάκας και η Επανάσταση του 1854

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.850](https://doi.org/10.12681/makedonika.850)

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Μιλτιάδου Ι. Παπαϊωάννου, Ο Θεόδωρος Ζιάκας και η Επανάσταση του 1854. *Μακεδονικά*, 5(1), 571–572. <https://doi.org/10.12681/makedonika.850>

τὴν ζωτικότητα καὶ ὑπεροχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν Μακεδονίᾳ καὶ τὸ ἄδοξον τέλος τῶν Νεοτούρκων. Ἐπίσης προσετέθησαν καὶ δέκα πέντε ἐνδιαφέρονται φωτογραφίαι ἐκ τῶν ἀποκειμένων εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, εἰς τὰς ὁποίας ἀπεικονίζονται τὰ μεγαλοπρεπῆ σχολεῖα τοῦ Μοναστηρίου, τοῦ Μελενίκου, τῆς Γευγελῆς, τῆς Στρομνίτισης καὶ τῆς Ἄνω Τζουμαγιάς, μαρτυροῦντα τὰ ζωηρὰ ἑλληνικὰ αἰσθήματα τῶν ἀκριτικῶν τούτων πόλεων, αἱ ὁποῖαι δυστυχῶς δὲν ἠτύχησαν νὰ περιληφθῶσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Μιλιτιάδου Ι. Παπαϊωάννου, Ὁ Θεόδωρος Ζιάκας καὶ ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1854. Θεσσαλονίκη 1961. [Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὰ «Χρονικά» τοῦ Πειραματικοῦ Σχολείου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τεύχ. ΝΖ']. 8ον, σ. 83.

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν προκειμένην μελέτην συγκεντρώνει μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ὅλας τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1854 εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γρεβενῶν γνωστὰς πληροφορίας, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ὑπῆρξεν ὁ ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης καταγόμενος Θεόδωρος Ζιάκας, ἐξ ἀφορμῆς δὲ ταύτης ἐξετάζει καὶ τὰ περὶ τῆς ἀρματολικῆς οἰκογενείας τῶν Ζιακαίων γραφέντα, τὰ ὁποῖα εἰς πολλὰς λεπτομερείας διορθώνει.

Τὰς γνωστὰς καὶ δημοσιευμένας πληροφορίας συμπληρώνει διὰ νέων, τὰς ὁποίας ἀντλεῖ ἐκ τῆς προφορικῆς παραδόσεως τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ἐκ τῆς ὁποίας κατάγεται καὶ ὁ ἴδιος, ἔτι δὲ καὶ ἐξ ἐνθυμήσεων, γεγραμμένων εἰς τὰ περιθώρια ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, καὶ ἀναφορῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν «Ἐπὶ τῶν θυσιῶν καὶ ἀγῶνων ἐπιτροπὴν», ἀποκειμένων εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἐκ τούτων προκύπτει ὅτι ἡ ἀρματολικὴ οἰκογένεια τῶν Ζιακαίων, ἐμφανιζομένη τὸ πρῶτον κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1770, δὲν ἔπαυσε ἐκτοτε ἀγωνιζομένη καὶ ἐναντίον τῶν ληστοσυμμοριῶν τῶν Τουρκαλβανῶν καὶ κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους ἐθνικὰς περιστάσεις, τελευταῖον δὲ καὶ εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1854, ἣτις, ὡς γνωστὸν, ἐξεργάγη ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, τοῦ ὁποίου οἱ ὑπόδουλοι εἰσέτι Ἕλληνες ἠθέλησαν νὰ ἐπωφεληθῶσι, διὰ νὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων.

Τὰ ἐκτιθέμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως καθιστῶσι σαφῆ πολλὰ σημεῖα τῶν γενομένων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ταύτην εἰς τὸ δυτικώτερον σημεῖον τῆς Μακεδονίας καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ ἀνατολικώτερον, δηλ. τὴν Χαλκιδικήν, ὁ Τσάμης Καρατάς ἠγωνίζετο καὶ αὐτὸς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας. Πλὴν ὅμως τῶν ἱστορικῶν λεπτομερειῶν αἱ ἐπαναστάσεις αὗται ἔχουν καὶ γενικωτέραν σημασίαν, διότι ἀποδεικνύουν περιτράνως τὰ ἑλληνικὰ ἐθνικὰ

αἰσθήματα τῶν Μακεδόνων, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς ὅλους τοὺς ὑπὲρ τῆς παλιγγενεσίας ἀγῶνας τῶν Πανελλήνων, καθ' ὃν χρόνον οἱ Βούλγαροι, ἔκυπτον ἀδιαμαρτυρήτως τὸν αὐχένα εἰς τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ. Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου, Ἔθος. Ἀγῶνες καὶ θυσίαι. 1850 - 1855. Ἔγγραφα Μακεδονικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀθήναι 1962. 8ον, σ. 213 μετὰ 13 εἰκόνων.

Εἶναι πολὺ γνωστὸν ὅτι τὰ ἀρχεῖα τῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀποτελοῦσι θησαυρὸν πληροφοριῶν ὄχι μόνον διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὅλην Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Ἰδιαιτέρως πλούσια εἰς εἰδήσεις εἶναι διὰ τὰς ἐπαναστάσεις, πρῶτον τοῦ 1821 καὶ κατόπιν τοῦ 1854 εἰς τὴν Χαλκιδικὴν, εἰς τὰς ὁποίας ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος καὶ αἱ ἱεραὶ μοναὶ, ἀδιάφορον ἂν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ ἀποκρύφως.

Δυστυχῶς ὁ θησαυρὸς αὐτὸς ἔμεινεν ἐπὶ ἀρχαῖον χρόνον ἀνεκμετάλλευτος ὑπὸ τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, μόλις δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρξισεν ἡ ἀναδίφησις αὐτοῦ ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἱστορικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ λογίων καὶ φιλοστόρων μοναχῶν, ἐνδιαφερομένων κυρίως διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ἰδίων μονῶν καὶ τοῦ Ὁρους ἐν γένει. Εἰς τὴν κατηγορίαν τούτων ἀνήκει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἔργου Γέρον Ἀλέξανδρος, γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ δημοσιευμάτων.

Ὁ συγγραφεὺς ἔχει γνώσιν τῶν δημοσιευθεισῶν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1854 ἐργασιῶν, παρατηρεῖ ὅμως ἐν τῷ προλόγῳ του ὅτι τὰ περὶ αὐτῆς γραφέντα «στηρίζονται κυρίως εἰς προφορικὰς ἀφηγήσεις καὶ παραδόσεις καὶ εἰς ἐκθέσεις ξένων κρατῶν», ἀγνοηθέντων τῶν ἐπαρχόντων εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν σχετικῶν ἐγγράφων. Τὸ κενὸν τοῦτο ἀνέλαβε νὰ συμπληρῶσιν ὁ ἴδιος διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐγγράφων, ἀνερχομένων εἰς 105.

Τῶν ἐγγράφων προτάσσεται μακρὰ καὶ ἐνδιαφέρουσα εἰσαγωγή, διηρημένη εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον, τιτοφορούμενον «Φύλακες γοηγορεῖτε», περιλαμβάνει ἀρκετὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια, διδακτικώτατα διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κυρίως ἱστορίαν τοῦ Ὁρους, οἷον αὐτοδιοικήσις τοῦ Ἄθω, Τουρκοκρατία, διοικητὴς Ἁγίου Ὁρους, ἐφοροεπίτροποι, πληθυσμὸς Ἁγίου Ὁρους, ἀλλογενεῖς, οἰκονομικὴ κατάστασις, αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τοῦ τόπου, Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πνευματικὴ τοῦ τόπου ἀνάπτυξις. Τὸ δεῦτερον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων» ἀποτελεῖ ἕκθεσιν τῶν γεγονότων τῆς Ἐπαναστάσεως, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἡ ἕκθεσις συμπληρῶναι εἰς πολλὰς λεπτομερείας, ἰδίως ἀπὸ ἀγιορειτικῆς ἀπόψεως, τὰ ἥδη γνωστά. Οὕτω δίδει σαφεῖ εἰκόνα τῆς στάσεως τῶν Ἀγιορειτῶν ἀπέναντι τοῦ Καρατάσου, οἱ ὁποῖοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς μὲν ἠρνήθησαν νὰ συνταχθῶσιν